

IHMISOIKEUSVALTUUSKUNNAN VAMMAISTEN HENKILÖIDEN IHMISOIKEUSKOMITEA

Aihe: Vammaisten henkilöiden ihmisoikeuskomitean kokous 5/2021
Aika: **Keskiviikko 26.8.2021 klo 13–16**
Paikka: Etäkokous Teams-sovelluksella

Osallistajat: Antti Teittinen
Anna Caldén
Yrjö Mattila (13:15-13:56)
Sari Kokko
Anssi Karhu
Minna Verronen (EOA)
Mikko Joronen (IOK)
Emmi Kupiainen (IOK, siht.)

Kokouksen pöytäkirja

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.07. Asialista hyväksyttiin sellaisenaan.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin sellaisenaan.

3. Kokouksen teemakeskustelu: koulutuspoliittisen selonteon vammaisten henkilöiden koulutukseen liittyvät seikat

Teeman alustajana toimi Petri Haltia OKM:stä. Haltia esitteli VIOK:lle OKM:n koulutuspoliittista selontekoa.¹

Keskustelussa nousi esiin vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen opetuksen varmistaminen. Vammaisten henkilöiden oppiminen saattaa olla erilaista kuin muiden oppilaiden. Digitaalisten ja muiden laitteiden käytössä varmistettava niiden saavutettavuus ja esteettömyys työntekijöille, oppilaille ja oppilaiden huoltajille. On huomioitava myös, että samoja asioita voi oppia monella tavalla. Tästä syystä opetushenkilöstön osaamista vammaisten henkilöiden opettamisesta ja kouluttamisesta tulisi lisätä esimerkiksi opetushenkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuksella. Myös asenteisiin liittyvä työ on tärkeää: miten vammaiset henkilöt nähdään oppimisympäristössä ja kohdellaan yhdenvertaisesti niin opiskelijoina, opettajina ja huoltajina.

Koulutuspoliittisen selonteon kirjaus positiivisesta erityiskohtelusta on hyvä, koska vammaisten henkilöiden koulutustaso ja sen nostaminen ei onnistu ilman erityisiä resursseja ja strategista positiivista erityiskohtelua. Yliopistojen pääsykokeissa käytetyt erityisjärjestelyt ovat hyviä esimerkkejä positiivisesta erityiskohtelusta.

¹ [Opetus- ja kulttuuriministeriö, Koulutuspoliittinen selonteko](#)

Vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen osallistaminen koulutuspoliittisen selonteon valmisteluun nousi keskusteluissa esiin. Osallistamista on tehty lähinnä pitämällä yhteyttä vammaisfoorumiin, mutta osallistamisessa on ollut puutteita. Eri vammaryhmien valtakunnallisilla vammaisjärjestöillä on paljon tietoa eri vammaryhmien ongelmista ja puutteista. Järjestöjen tietoutta tulisi käyttää hyödyksi, ja vammaiset henkilöt tulisi huomioida ja heitä tulisi osallistaa paremmin kaikessa valmistelussa.

4. Keskustelu yleiskommentin tiedoteluonnoksesta

Tiedoteluonnos yleiskommentti nro 7. liittyy osallistumisen haasteisiin. Kokouksessa keskusteltiin osallistamiseen liittyvistä teemoista:

- Liian usein tyydytään yleiseen kuulemiseen, joka ei ole yksinomaan vammaisten henkilöiden kuuleminen.
 - Osallistaminen prosessin kaikissa vaiheissa on tärkeää.
- Vammaisvaikutusarviointi on puutteellista lainsäädäntöhankkeissa ja toimintaohjelmissa.
- Pitäisi ottaa lähtökohdaksi se, että jos asia koskee koko väestöä, se koskee myös vammaisia henkilöitä ja silloin heitä on osallistettava.
 - CRPD-komitean yleiskommentin nro 7. mukaan viranomaisten tehtävä on osoittaa, ettei joku asia koske vammaisia henkilöitä lainkaan, jos heitä ei osallisteta.
 - Vammaispolitiikka kuuluu kaikille ja se on hyvä nostaa esille.
- Suomalaiset vammaisjärjestöt ovat kiinteässä suhteessa valtiovaltaan rahoitusjärjestelmän takia. Pitäisi kiinnittää huomiota siihen, missä määrin järjestöt ovat sellaisia tahoja, jotka voivat asettua kansalaisjärjestöinä valtiovallan kritisoijiksi. Lausunnoilla ja suorilla yhteydenotoilla voidaan kommunikoida ministeriöiden kanssa, mutta miten rahoitusrakenne vaikuttaa tähän?

VIOK:in huomioita osallistamisesta sisällytetään tiedotteeseen, kun CRPD-komitean yleiskommentti nro. 7 käännökset julkaistaan². Luonnos tiedotteesta annetaan VIOK:ille kommentoitavaksi.

5. Muita ajankohtaisia vammaisten henkilöiden oikeuksiin liittyviä asioita

VIOK:in jäsenet ja asiantuntijajäsenet on kutsuttu EOA:n kohtuulliset mukautukset sosiaaliturvajärjestelmässä -koulutukseen. Kouluttajana toimii Tuomas Kotkas. Tilaisuus järjestetään 10.11. klo 13–15 mahdollisesti pikkuparlamentin auditoriossa tai koronatilanteen mukaan Teams-sovelluksessa. Lisätietoa lähetetään sähköpostitse.

Ihmisoikeuskeskuksen tuottama koulutuspaketti oikeudesta inklusiiviseen koulutukseen on julkaistu.³ Palautetta ja kommentteja siihen liittyen saa antaa.

Vammaispalvelulain uudistuksesta: kuulemiset onnistuneet ja toimivat. Läsnäolijat saivat äänensä kuuluviin. Ei tietoa miten osallistaminen toimii jatkossa.

KHO antoi ratkaisun liittyen voimaraजारvaraukseen toukokuussa 2021.⁴

STM järjestää mahdollisesti rajatumpia kuulemis- ja/tai keskustelutilaisuuksia vammaispalvelulain uudistuksesta. Pykälien perustelujen kirjoittaminen on vaiheessa.

² Yleiskommentti nro. 7 käännökset on julkaistu [Ihmisoikeuskeskuksen sivuilla 14.9.2021](#)

³ [Koulutuspaketti oikeudesta inklusiiviseen koulutukseen \(20.8.2021\)](#)

⁴ [KHO 2021:59](#)

Vammaisfoorumi on keskustellut oikeusministeriön kanssa yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksesta. Oikeusministeriö ei täällä hetkellä osallista riittävästi vammaisia henkilöitä.

Esteettömyysdirektiivin kansallisesta valmistelusta pidetään pyöreän pöydän tilaisuus. Suunnitelmana on antaa direktiivistä syksyllä hallituksen esityksen luonnos lausunnoille, mutta se on haasteellinen. Direktiivi pitäisi laittaa toimeen laajempaan kuin minimitasolla.

Vammaiset ihmiset kansalaisina -kirja julkaistu 12.8.2021.

6. Keskustelu seuraavien kokousten teemoista

Seuraavia teemoja voisi olla:

- Sosiaaliturvan uudistaminen
- Vammaispalvelulain uudistaminen
- Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus.

Ensi vuonna pidetään Kalle Könkkölä symposium. Tähän liittyvä suunnittelu- ja valmistelutyö olisi hyvä aloittaa.

- Minkälaisella sisällöllä ja kokonaisuudella tällä kertaa?
- Lähdetäänkö yleisellä tasolla liikkeelle vai jollakin teemalla?
- Ketkä voisivat olla hyviä asiantuntijoita tapahtumaan?
- Minä päivänä symposium järjestettäisiin?

Seuraavassa kokouksessa jatkokeskustelu tästä aiheesta.

Syksyn kokoukset pidetään todennäköisesti edelleen etäyhteyksillä.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.51.

Ihmisoikeusvaltuuskunnan tehtävänä on:

*- käsitellä laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä
perus- ja ihmisoikeusasioita;*

*- hyväksyä vuosittain Ihmisoikeuskeskuksen toimintasuunnitelma ja keskuksen
vuotuinen toimintakertomus;*